

Zuid-Limburg is een regio in ontwikkeling. Problemen uit het verleden, zoals de uittocht van de traditionele industrie, spelen nog steeds een grote rol in dit gebied. Het inpassen van nieuwe activiteiten is een zeer complexe aangelegenheid. Dit is onder andere het gevolg van het besef dat er zuinig met de natuur omgesprongen moet worden. Aan de andere kant zijn er volop nieuwe kansen voor de regio door de strategische ligging van het gebied in Europees verband en de aantrekkelijke leefomgeving. De heer D.J. Verhaak en de heer P.E.M. Korn, beleidsmedewerkers Ruimtelijke Ordening bij de provincie Limburg geven in een interview met AGORA een toelichting op het ruimtelijk beleid voor Zuid-Limburg.

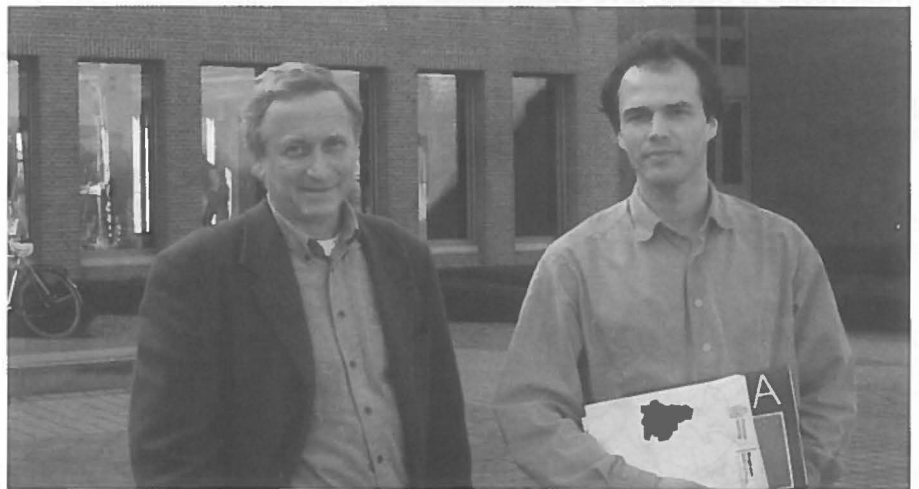
DORIEN KASTELEIJN*

Hoe ziet in grote lijnen het ruimtelijk beleid voor de regio er uit?

Het onderscheid tussen stedelijk en landelijk gebied is van groot belang bij het ruimtelijk beleid voor Zuid-Limburg. Voortgaande concentratie van bevolking en bedrijvigheid in de stedelijke gebieden en de contramal - het vrijhouden van het landelijk gebied - zijn de pijlers van het streekplan Zuid-Limburg uit 1987. De koers die in het streekplan is uitgezet wordt over het algemeen nog steeds aangehouden. In de stedelijke gebieden krijgen de werkgelegenheidsontwikkelingen grote aandacht. Sinds 1991 ligt de werkloosheid in Limburg niet meer boven het landelijk gemiddelde. Er is een aantrekkelijk woon-werkklimaat ontstaan, getuige de vele buitenlandse bedrijven die zich de afgelopen jaren in de regio gevestigd hebben. Kansen zijn er vooral voor de kennisintensieve industrie, gegenereerd door de Technische Hogeschool in Aken. In het landelijk gebied strijden de functies landbouw, natuur en recreatie om een plek. In het streekplan wordt nog uitgegaan van de verwevingsgedachte. Dit houdt in dat

de verschillende functies goed naast elkaar in één gebied kunnen bestaan. Gebleken is dat dit niet altijd het geval is. Nu wordt onderkend dat in bepaalde gevallen scheiding van functies, vooral tussen landbouw en natuur, onontbeerlijk is. In het Mergelland wordt sinds een aantal jaren veel aandacht geschonken aan het milieu. Het Mergelland is in de Vierde Nota over de Ruim-

ders en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de agrarische en recreatieve sector aangegeven welke visie zij hebben op een duurzame ontwikkeling van dit gebied. Ook geven ze aan welke maatregelen ze zullen nemen om de kwaliteit van het wonen, werken en recreëren in het Mergelland ook voor de komende generaties in stand te houden en te verbeteren.

De heren Korn en Verhaak

telijke Ordening aangewezen als ROM-gebied, één van de elf gebieden in Nederland waar wordt gestreefd naar een versterkte koppeling tussen ruimtelijk- en milieubeleid.

Wat houdt het ROM-project Mergelland in?

In 1988 constateerde het Rijk in de Vierde Nota dat het ruimtelijk- en milieubeleid beter op elkaar afgestemd moest worden. Er waren te veel regels en veel van die regels werkten langs elkaar heen. Een betere afstemming van beleid moest plaatsvinden in speciaal aangewezen gebieden, de zogenaamde ROM-gebieden. Het Mergelland werd een van deze gebieden.

Het Mergelland is een bijzonder en kwetsbaar stukje Nederland, ingeklemd tussen de steden Maastricht, Heerlen, Aken en Luik. Landbouw, industrie, recreatie en toerisme, urbanisatie en waterwinning bepalen hier samen het landschappelijke en ecologische aanzien, maar staan ook vaak op gespannen voet met elkaar. Deze functies bedreigen steeds meer het oorspronkelijke landschap. Landbouwactiviteiten vormen duidelijk een bedreiging voor veel natuur- en landschapswaarden, maar zijn tegelijkertijd onmisbaar voor het Mergelland als economische factor.

In het kader van het ROM-project Mergelland is een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de gemeenten, de provincie, het Rijk, de waterbeheer-

Dit Plan van Aanpak is gebaseerd op bestaand beleid zoals staat verwoord in het ruimtelijk, milieu- en waterbeleid. De bestaande plannen en projecten van alle betrokken partijen zijn op elkaar afgestemd. Hierdoor ontstaat meer duidelijkheid en ook de richting waarin de oplossingen gezocht moeten worden is aangegeven. Met het oog op het jaar 2015 is in het ROM-project Mergelland een aantal probleemvelden geanalyseerd waarin beslissingen genomen moeten worden. De probleemvelden dienen als een checklist bij het uitwerken en realiseren van concrete projecten. De vijf probleemvelden zijn: het beperken van de hoeveelheid nitraat in het grondwater; ontwikkelen van perspectieven voor de landbouw; herstel en beheer van natuur en landschap; herstel van watersystemen en waterkwaliteit; ontwikkelen van de recreatie. Dit jaar zullen de eerste maatregelen, waarover overeenstemming is bereikt, worden uitgevoerd en gefinancierd.

Het landelijk gebied moet open gehouden worden. Betekent dit dat de gemeenten in het Mergelland niet meer mogen uitbreiden?

In het streekplan Zuid-Limburg volgt de provincie het verstedelijkingsbeleid, zoals dat in de VI-NEX is vastgelegd. Voor Zuid-Limburg wordt

schrijdende samenwerking overwint bestuurlijke gevoelheden."

namelijk een zodanige invulling aan het verstedelijkingsbeleid gegeven, dat de toename van het ruimtebeslag wordt geconcentreerd op de drie stadsgewesten (Maastricht, Sittard-Geleen en Heerlen) en zo nodig op regionale opvangkernen (Gulpen, Vaals en Valkenburg aan de Geul). In de open ruimten van Zuid-Limburg, vooral in het Mergelland, wordt een restrictief beleid nagestreefd. De hier gelegen woonkernen mogen in het algemeen bouwen voor de natuurlijke aanwas van de eigen bevolking, maar de voorkeur wordt gegeven aan inbreiding boven uitbreiding. In een aantal kernen wordt vanwege natuur-, landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden in het geheel geen uitbreiding toegestaan.

In de praktijk gaat het niet altijd volgens plan. Vooral de dicht bij het stedelijk gebied gelegen kernen willen meer bouwen dan is toegestaan. Het wonen in deze suburbane dorpen is vaak rijanter door de ruimere verkaveling en veelal goedkoper dan in de steden. Aanzetten voor de ontwikkeling van kwalitatief hoogwaardige locaties in de stadsgewesten -in het kader van de uitwerking van de VINEX- moeten de druk op het buitengebied in de komende jaren verlichten.

De duidelijke aanwezigheid van het buitenland is kenmerkend voor Zuid-Limburg. Hoe manifesteert zich dat?

Heel concreet hoor en zie je dat als je in Zuid-Limburg en zeker in Maastricht rondloopt. Je komt er veel Fransen, Belgen en Duitsers tegen en de laatste tijd, vooral na de ondertekening van het verdrag van Maastricht, veel andere Europeanen, zoals Spanjaarden, Italianen en En-

Het ROM-gebied Mergelland. bron: provincie Limburg

gelsen. Verder zijn er redelijk tot goede openbaar-voersverbindingen met Aken, Hasselt en Luik. En in die steden kom je dan weer veel Limburgers tegen. Het frequente internationale contact is historisch zo gegroeid. Zuid-Limburg lag van oudsher op een knooppunt van wegen.

"Het landschap van Mergelland behoort tot het meest waardevolle van Nederland." foto: Dimitri Frenken

Bovendien heeft Limburg van de Nederlandse provincies de meeste buitenlandse grenzen.

De laatste jaren zijn door de provincie Limburg grensoverschrijdende contacten fors gestimuleerd. Niet zonder succes, want Maastricht heeft op dit moment 19 internationale instituten. Met de aangrenzende regio's in Duitsland en België wordt op steeds meer gebieden samengewerkt in het zogenaamde Benelux-Middegebied, waarvan ook Limburg deel uitmaakt, en de beide Euregio's: Maas-Rijn en Maas-Rijn-Noord. Die samenwerking is ook in Brussel niet onopgemerkt gebleven want de komende jaren investeert de Europese Gemeenschap circa 157,5 miljoen gulden in grensoverschrijdende samenwerking in deze drie gebieden. Daarbij vlot de samenwerking met de Duitsers en de Vlamingen wat beter dan met de Walen. Dit zal ongetwijfeld iets met de taalbarrière te maken hebben. Bovendien is Luik wat meer zuidelijk, op Frankrijk, georiënteerd dan op de noordelijk van Wallonië gelegen buurregio's.

Kunt u een paar concrete voorbeelden noemen van grensoverschrijdende samenwerking?

Een voorbeeld van een project waarin de grenzen letterlijk opgaan is het bedrijventerrein Heerlen-Aken. Daar wordt een gezamenlijk bedrijventerrein voor hoogwaardige industrie ontwikkeld. Zestig hectare is Duits grondgebied, veertig hectare is Nederlands. Talrijke bestuurlijke gevoelheden zijn overwonnen in deze samenwerking.

Met de Maas- en Rijnlanden is afgesproken een watermonitorsysteem op te zetten. Doel is elkaar tijdig te waarschuwen wanneer de waterstanden en de waterkwaliteit van de beide rivieren plotseling grote verandering ondergaan.

Verder zijn de provincies Luik, Belgisch-Limburg

en Nederlands-Limburg aan het onderzoeken of het mogelijk is een grensoverschrijdend informatiesysteem voor luchtkwaliteit op te zetten. De universiteiten van Diepenbeek in Belgisch-Limburg, Aken in Duitsland en Maastricht werken al op verschillende manieren en gebieden samen. Tenslotte is voor het toerisme een aantal grensoverschrijdende fietsroutes gemaakt, die veelvuldig worden gebruikt.

Hoe profileert de regio Zuid-Limburg zich op toeristisch gebied?

Zuid-Limburg is een aantrekkelijk gebied voor de toerist. Je kunt er uitgebreid wandelen en fietsen of 'gezond zwemmen' in het kuuroord Thermae 2000 in Valkenburg aan de Geul. In de omgeving van het groene Mergelland liggen aantrekkelijke steden als Maastricht, Heerlen, Aken, Keulen, Luik, Hasselt en Genk, met musea, monumenten en oude stadswijken vol eethuizen, winkels en cafés.

Grote zorg hebben we voor het behoud van het groene landelijk gebied dat tussen deze grote steden ligt. We moeten er voor zorgen dat de natuur hier zoveel mogelijk wordt beschermd. Probleem hierbij is dat voor veel inwoners in het Mergelland het toerisme een steeds belangrijker bron van inkomsten wordt. Zij willen meer ruimte voor bungalowparken of andere minder kleinschalige vormen van toerisme.

De toeristische sector in Zuid-Limburg heeft het probleem dat ze slecht georganiseerd is, zodat kansen op het promotionele vlak worden gemist. Nog te veel werkt en werft iedere gemeente alleen voor zichzelf. Binnen het ROM-Mergelland is een project opgezet om ook de professionaliteit van de recreatieve sector te verbeteren.

*Redactie AGORA